

Η κρίση, η κρίση!

Πως το ανάδελφον των ελλήνων έθνος χάσκει με το στόμα ανοικτό μπροστά σε κόττα νηπιαγωγείου και τι μέλλει γενέσθαι

Δηλαδή τους λέτε ότι ψτάνει που είναι τεμπέληδες κι αυτοί σας πιστεύουν;

Κοιτάζτε κυρία Μέρκελ, είναι κάπως πιο περίηλοκο...

Eh bien, άμα είναι όλοι για τα μπάτσα, ξέρω κι εγώ να κάνω τον έξυπνο!

Και πον να σας πω και το άλλο με τα stage!

Είναι αλήθεια: το ελληνικό κράτος έχει κανονίσει, από τώρα και για άγνωστο χρονικό διάστημα, να μας μειώνει τους μισθούς και τις συντάξεις, να ισοπεδώνει τα σχολεία και τα νοσοκομεία μέσω "ελλειπούς χρηματοδότησης" και να μας τιγκάρει με μπάτσους εκατό ειδών για να καθόμαστε ήσυχοι. Επιπλέον, όσα βγάξει από όλη αυτή τη δουλειά θα τα δίνει σε τράπεζες, 35% των οποίων είναι Ελληνικές, και με τα ρέστα θα αγοράζει όπλα. Εκνευριστικό, ναι. Θα πρέπει όμως να καταλάβουμε πως δεν πρόκειται για απάτη, αλλά για την κανονική λειτουργία του κόσμου μας. Ή καλύτερα για την κανονική λειτουργία της κοινωνικής μας οργάνωσης...

metro.tools@yahoo.com, www.saxsxizo.wordpress.com, saxgk@yahoo.gr

1. "Έξω οι κλέφτες"; Αν ήταν χιούμορ, θα ήταν καλό!

Το ακούσατε, ε; Σύμφωνα με τον αξιοσέβαστο πρόεδρο της δημοκρατίας μας, από τώρα και στο εξής, το πρώτο μέλημα του ελληνικού κράτους (μαζί βέβαια με την εφαρμογή των "δυσάρεστων μέτρων") θα πρέπει να είναι "Να παταχθούν όσοι πλούτισαν σε βάρος του ελληνικού λαού".

Γέλιο! Πηγαίο γέλιο θα έπρεπε να τραντάζει όποιον έχει τα μυαλά του στη θέση τους, μπροστά σε τέτοιες ατάκες! Δυστυχώς όμως, η έλλειψη χιούμορ είναι καθολική: κι έτσι τους πιάνει όλους η βαθυστόχαστη γκρίνια: "Ναι καλά, αφού δεν υπάρχει κράτος, σιγά μην τιμωρηθεί κανείς"... Ούτως ή άλλως βέβαια, αν ψάχνουμε πραγματική πηγή γέλιου στη φιλολογία περί "κλοπής" και "ανικανότητας", θα τη βρούμε αλλού: Στο γεγονός ότι, ακριβώς την ώρα που όλοι μιλούν για ανίκανους και κλέφτες, στην πραγματικότητα κανείς δεν έχει κλέψει τίποτα, (ή καλύτερα, οι κλοπές που τόσο συχνά εμφανίζονται εν είδη σκανδάλου δεν είναι παρά η περιφέρεια του ζητήματος) ενώ την ίδια στιγμή όλοι οι κυβερνώντες μας αποδεικνύονται εξαιρετικά ικανοί (ή καλύτερα τόσο πιο ικανοί όσο εμείς αποδεικνυόμαστε ανίκανοι). Ικανοί να μας δουλεύουν ψιλό γαζί την ίδια στιγμή που ετοιμάζουν εναντίον μας τα χειρότερα. Να για παράδειγμα κάτι που ελάχιστοι γνωρίζουν:

Το διάγραμμα με τίτλο "Η ελληνική τραγωδία" είναι από την εφημερίδα "Καθημερινή" 29/4/2010 και περιλαμβάνει μια ωραία γραφική απεικόνιση της κατανομής του χρέους του ελληνικού κράτους. Σύμφωνα με αυτή τη γραφική απεικόνιση, τα ελληνικά ομόλογα (δηλαδή οι αποδείξεις που λένε "το ελληνικό κράτος σου χρωστάει λεφτά") αυτή τη στιγμή βρίσκονται στα χέρια τραπεζών, ασφαλιστικών εταιρειών και αμοιβαίων κεφαλαίων. Αυτές οι τράπεζες, τα ασφαλιστικά ταμεία κλπ είναι οι μυστηριώδεις "αγορές", οι "κερδοσκόποι" που τόσο άδικα φέρονται τώρα τελευταία στο ελληνικό κράτος. Και όσο για το που ακριβώς βρίσκονται όλοι αυτοί οι "κερδοσκόποι"; Με μια πρόσθεση και μια διαίρεση, βρίσκουμε ότι από τα 217 δι-

σεκατομμύρια ευρώ που εμφανίζονται συνολικά στον πίνακα, τα 71 δισεκατομμύρια είναι χρέη του ελληνικού κράτους προς τις ελληνικές τράπεζες και τα ελληνικά ασφαλιστικά ταμεία! Σε ποσοστό, αυτό είναι το 32,7% των χρεών του ελληνικού κράτους και το συμπέρασμα δεν είναι δύσκολο: Οι μεγαλύτεροι πιστωτές του ελληνικού κράτους, αυτοί που πρέπει "να ιδρώσουμε για να τους ξεπληρώσουμε", αυτοί που "μας οδήγησαν στο ΔΝΤ με την κερδοσκοπική συμπεριφορά τους", βρίσκονται εντός των συνόρων!²

Παρόλ' αυτά, ακόμη και αν αυτό το γεγονός, το οποίο θεωρούμε σημαντικό, γινόταν με κάποιο μαγικό τρόπο κτήμα όλων, και πάλι δεν θα άλλαζαν και πολλά πράγματα. Γιατί οι αιτίες για την τωρινή αφασία της ελληνικής εργατικής τάξης, όπως και οι αιτίες για τα δεινά μας δεν εντοπίζονται σε κάποιου είδους απόκρυψη. Ούτε σε κάποιου είδους απάτη. Όντως βέβαια, το ελληνικό κράτος έχει κανονίσει, από τώρα και για άγνωστο χρονικό διάστημα, να μας μειώνει τους μισθούς και τις συντάξεις, να ισοπεδώνει τα σχολεία και τα νοσοκομεία μέσω "ελλειπούς χρηματοδότησης" και να μας τιγκάρει με μπάτσους εκατό ειδών για να καθόμαστε ήσυχοι. Επιπλέον, όσα βγάξει από όλη αυτή τη δουλειά θα τα δίνει σε τράπεζες, 35% των οποίων είναι Ελληνικές, και με τα ρέστα θα αγοράζει όπλα. Παρότι αυτή ακριβώς είναι η αλήθεια, θα πρέπει επιπλέον να καταλάβουμε πως δεν πρόκειται για απάτη, αλλά για την κανονική λειτουργία της κοινωνικής μας οργάνωσης. Όπως όλοι ξέρουμε και οι πιο πολλοί επιλέγουμε να ξεχνάμε, αυτή η κοινωνική οργάνωση λέγεται καπιταλισμός. Και είναι κάπως... άγριο πράμα αδερφάκι μου!

2. Ο καπιταλισμός σε κανονική λειτουργία (δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα!)

Η κρίση "που συνταράσσει τις δυτικές κοινωνίες" έχει γίνει πεδίο τεράστιας σπέκουλας. Πότε είναι η "χρηματοπιστωτική κρίση". Πότε είναι τα "σύνθετα χρηματοπιστωτικά προϊόντα". Πότε είναι τα "golden boys" και οι μισθοί τους. Υπάρχουν ακόμη και κάποιοι που πιστεύουν με τα σωστά τους ότι όταν μιλάμε για "οικονομική κρίση" πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας τον... Κοσκωτά και κάτι σαν και δαύτον που κλέβουν τα λεφτά του ελληνικού κράτους και μετά το καημένο δεν έχει να πληρώσει τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων! Σε κάθε περίπτωση πάντως, η οικονομική κρίση είναι αποτέλεσμα "λαθών", "απληστίας" και "κλοπής".

Ε, τα "λάθη", τους "κλέφτες" και τα άπληστα golden boys καλό θα ήταν να τα ξεχάσουμε. Επίσης καλό θα ήταν να ξεχάσουμε τη "χρηματοπιστωτική" τάχα φύση της κρίσης. Γιατί η κρίση που συγκλονίζει τις καπιταλιστικές κοινωνίες είναι πέρα για πέρα υλική, τόσο υλική όσο και οι κοινωνικές σχέσεις που φτιάχνουν αυτές τις κοινωνίες.

Κρίση υλική όσο και οι κοινωνικές σχέσεις. Παράξενο ε; Κι όμως, οι κοινωνικές σχέσεις είναι υλικό πράγμα. Η βασική κοινωνική σχέση του καπιταλισμού, στην οποία εμπλεκόμαστε όλοι μας, είναι η σχέση μεταξύ αφεντικού και εργάτη. Σχέση απλή, σχέση απλούστατη. Κάθε πρωί πάμε όλοι και δουλεύουμε για ένα αφεντικό. Δεν το κάνουμε με χαρά, αλλά από εκβιασμό: γιατί αν δεν δουλέψουμε δεν έχουμε να φάμε, να πληρώσουμε το νοίκι και πάει λέγοντας. Αυτά που φτιάχνουμε κατά τη διάρκεια της εργασίας, είτε είναι πράγματα (τραπέζια, σωλήνες, αυτοκίνητα, σπίτια), είτε είναι υπηρεσίες (καθαρές σαλονοτραπεζαρίες, χορτάτοι πελάτες εστιατορίων), ανήκουν στο αφεντικό. Μετά, το αφεντικό πουλάει αυτά που φτιάξαμε και αποκομίζει παραπάνω χρήματα απ' όσα είχε δώσει αρχικά για να αγοράσει, όχι μόνο την εργασία μας, αλλά και τα εργαλεία και τις πρώτες ύλες που χρησιμοποιήθηκαν.

Και από που βγαίνουν αυτά τα παραπάνω χρήματα; Είναι γνωστό με πολύ βαθύ τρόπο σε όλους μας ότι ο μοναδικός τρόπος να παραχθεί κάτι με χρηματική αξία σε αυτόν τον κόσμο είναι η ανθρώπινη εργασία. Σας λέμε πως οτιδήποτε έχει χρηματική αξία, έχει παραχθεί από ανθρώπινη εργασία, κι αν δεν είμαστε πειστικοί, δοκιμάστε με παραδείγματα: πόσα λεφτά θα δίνετε για ένα φιλικό χαμόγελο; για μια ανάσα; για μια λιακάδα; για μια πέτρα που αναμφίβολα θα θέλατε να πετάξετε στους μπάτσους μέρες που 'ναι; Αυτά τα όντως πολύτιμα πράγματα δεν έχουν χρηματική αξία γιατί η απόλαυσή τους δεν προϋποθέτει την ανάληψη εργασίας, τουλάχιστον όχι ακόμη.

Αντιθέτως, τα παραπάνω χρήματα που αποκομίζει το αφεντικό πουλώντας τα προϊόντα της όμορφης σχέσης μας, είναι αξία που έχει δημιουργηθεί από την εργασία μας: γιατί μόνο έτσι παράγεται χρηματική αξία. Αυτό λοιπόν το παραπάνω που βγάζει το αφεντικό από τη σχέση μας, στη γλώσσα των λογιστικών βιβλίων λέγεται "κέρδος". Στη γλώσσα που θα έπρεπε να χρησιμοποιούμε αλλά την έχουμε ξεχάσει, αυτό το παραπάνω λέγεται *υπεραξία*. Αυτή η λέξη είναι πολύ καλύτερη για να δηλώσει το γεγονός ότι τα κέρδη των αφεντικών είναι ακριβώς προϊόν ενός κομματιού της εργασίας μας που δεν πληρώνεται. Κι έτσι, η σχέση μας με το αφεντικό δεν είναι "οικονομική", αλλά μια απολύτως υλική σχέση σύμφωνα με την οποία ένα μέρος των προϊόντων της εργασίας μας ανήκει σε κάποιον άλλο δίκως κανένα αντάλλαγμα.

Τώρα, αν αυτή η σχέση σας φαίνεται κλοπή, να κοιτάξετε το λεξικό σας! Δεν είναι κλοπή, γιατί είναι απολύτως νόμιμο οι μισθοί να είναι στα βάθη που είναι, όπως είναι απολύτως νόμιμο και τα προϊόντα της εργασίας μας να ανήκουν στα αφεντικά... έτσι λέει ο νόμος! Οπότε ο κατά τα άλλα αξιοσέβαστος πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας μας δουλεύει σαν να 'ταν ο τελευταίος σαλτιμπάγκος των αφεντικών, που βέβαια αυτό ακριβώς είναι. Γιατί όντως κάποιον πλουτίζουν σε βάρος μας καιρό τώρα. Αλλά νόμιμα. Και ο μόνος που έχει κίνητρο να τους "πατάξει", δεν είναι οι πρόεδροι, αλλά εμείς, που προς το παρόν κοιμόμαστε ύπνον βαθύ.

3. Ο καπιταλισμός σε κρίση (όλη την ώρα!)

Πάντως έχουν και τα αφεντικά τα προβλήματά τους. Γιατί αυτό το "παραπάνω" που αποκομίζουν (η υπεραξία που λέγαμε), στο τέλος της παραγωγικής διαδικασίας δεν βρίσκεται στη μορφή χρημάτων, αλλά στη μορφή απούλητων πραγμάτων και υπηρεσιών. Και τι να τα κάνει κανείς 10.000 τραπέζια στοιβαγμένα σε μια αποθήκη; Για να αποκτήσει η υπεραξία τη μορφή του χρήματος, πρέπει αυτά τα απούλητα εμπορεύματα να πουληθούν. Και σε ποιον θα πουληθούν; Με τι λεφτά θα αγοραστούν; Αν κάπου βρεθούν όλοι μα όλοι οι εργάτες που έφτιαξαν τα τραπέζια, από εκείνους που έκοψαν τα δέντρα μέχρι εκείνους που στοιβάξαν τα τραπέζια στην αποθήκη, και πάλι θα είναι ανίκανοι να αγοράσουν τα τραπέζια που έφτιαξαν, ακόμη κι αν δώσουν όλο ολόκληρο το μισθό τους! Κι όσο για τα αφεντικά που κατέχουν τον υπόλοιπο πλούτο, αυτοί είναι πολύ λίγοι για να αγοράσουν όλες τις μαλακίες που φτιάχνονται.

Κόλλημα λοιπόν! Κι αυτό το κόλλημα δεν αφορά μόνο ένα επιπλάδιο, αλλά το σύνολο της καπιταλιστικής κοινωνικής οργάνωσης: Εξ ορισμού οι μισθοί είναι μικρότερης αξίας από την αξία των προϊόντων της εργασίας (αλλιώς δεν θα υπήρχε κέρδος). Οπότε η παραγωγή είναι καταδικασμένη να κολλάει σε αυτό ακριβώς το στάδιο. Στο στάδιο όπου τα προϊόντα της εργασίας πρέπει να πουληθούν. Αυτή είναι η κρίση που και σήμερα βασανίζει τα επιτελεία των αφεντικών. Όχι "ανύπαρκτη" που λέει το ΚΚΕ, όχι "χρηματοπιστωτική" που λένε οι δημοσιογράφοι, αλλά υλική και καπιταλιστική κρίση με τα όλα της!

Αυτό το κόλλημα δεν είναι σαν χαντάκι: οι καπιταλιστικές κοινωνίες δεν σταματούν ξαφνικά να δουλεύουν. Αντιθέτως, ο τρόπος με τον οποίο εκφράζεται ιστορικά αυτό το κόλλημα, είναι μια κοινωνική αίσθηση ανάλογη εκείνης που αποκομίζει κάποιος που θέλει να κινηθεί μέσα σε μελάσα και μάλιστα θέλει να κινηθεί όλο και πιο γρήγορα - μια διαρκής αντίσταση που όλο και μεγαλώνει γίνεται αντιληπτή στα απανταχού τμήματα πωλήσεων, το σύστημα κοινωνικής οργάνωσης λαχανιάζει, οι μεμονωμένοι καπιταλιστές τρώγονται μεταξύ τους σαν τα σκυλιά για να πουλήσουν ένα τραπέζι, λίγη βενζίνη, ίσως έναν πύραυλο παραπάνω...

Βέβαια δεν είναι καινοτομία της εποχής μας όλα αυτά. Αντιθέτως, αυτό το κόλλημα και το ξεπέρασμά του απασχολεί τους καπιταλιστές και τους υπαλλήλους τους από την αρχή του καπιταλισμού. Λύσεις έχουν υπάρξει πολλές και είναι όλες ατελέσφορες, αναβάλλουν το κακό, στην καλύτερη περίπτωση κάνουν ένα γενικό reset με πολύ αίμα, πόνο και βαρβαρότητα, αλλά δεν θεραπεύουν τη βασική ουσία του προβλήματος. Τέτοιες λύσεις είναι η επέκταση των αγορών σε μη καπιταλιστικά εδάφη. Η διαρκής αναζήτηση του φτηνότερου κόστους εργασίας (σημαντικός εδώ ο ρόλος της μετανάστευσης). Το κράτος που εμφανίζεται ως εργοδότης και επενδυτής. Η αγορά των εμπορευμάτων που μένουν απούλητα με δανεικά χρήματα. Τέλος, το αποτελεσματικότερο: Η επένδυση χρημάτων σε καπιταλιστικούς κύκλους καταστροφής - στον πόλεμο, στον θάνατο, στον φασισμό.

Αυτές οι λύσεις (που ήδη εφαρμόζονται σήμερα όλες μαζί σε διάφορες μορφές και δοσολογίες) δεν εφευρέθηκαν πέρυσι. Κάποιες απ' αυτές συνηγορούν τον καπιταλισμό από την αρχή της ύ-

Στον τοίχο

Αφίσες που κολλήσαμε από τότε που αρχίσαμε να ασχολούμαστε με το ζήτημα

Γενάρης του 2010.

Τίτλος: Βρε κάτι μούτρα που κάνουμε...

Τελειώνει ως εξής: "Οι έλληνες εργάτες, μια φορά κι έναν καιρό επέλεξαν να πουλήσουν τη συνειδησή τους στα κλώμπαρα και τα χρηματιστήρια. Κι η έλλειψη συνειδησης, για την εργατική τάξη, είναι γραμμάτιο που πληρώνεται μια ζωή! Όσο για τα επόμενα επεισόδια, το βέβαιο είναι ένα: Αν συνεχίσουμε έτσι, αν επιμένουμε να καταλάβουμε τι μας φταίει και να το χτυπήσουμε... Ε, του χρόνου να δείτε μούτρα!" Τελικά εκείνο το "του χρόνου" αποδείχτηκε υπέρ του δέοντος αισιόδοξο...

Μάης του 2010

Τίτλος: Εργατική αυτονομία.

Γενικό νόημα: Κεφάλαιο; Αυτοοργάνωση; Εργατική Τάξη; Υπεραξία; "Αυτά είναι για ξενέρωτους", "τα 'δαμε και στη Ρωσία", "υπάρχουν και καλά αφεντικά", "η ζωή είναι μικρή δικέ μου", "τρώγε πίνε σκότωνα μη σε πούνε και μαλάκα". Η εθνικοποιημένη εργατική τάξη νόμιζε πως είχε αρπάξει τον παπά απ' τ' αρχιδία... Μπορεί, αλλά με ημερομηνία λήξης. Η πώση έχει αρχίσει και η προσγειώση θα είναι ζόρικη, ειδικά για όσους επιμένουν στο μοντέλο του ατομισμού. Για τους υπόλοιπους υπάρχει η εναλλακτική: συλλογική ταξική ερμηνεία της κρίσης, ταξική αλληλεγγύη, ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ. Μπανάλ ε;

παρξής του και κάποιες είναι προϊόντα του εικοστού αιώνα. Για παράδειγμα, οι απαρχές της καταπόνησης με δάνεια, η πρώτη εμφάνιση των καρτών, των επιταγών και των δόσεων που τόσο δημοφιλείς έγιναν τις δύο τελευταίες δεκαετίες, μπορούν να ανιχνευθούν... στις δεκαετίες του 1910 και του 1920. Φυσικά και τότε η μέθοδος δεν ήταν πιο αποτελεσματική απ' ό,τι τώρα. Όπως έγραφε ο αυτοκινητοβιομήχανος Henry Ford στους New York Times στις 26/12/1926:

Ο Αμερικανός της προηγούμενης γενιάς ήταν μετρημένος αγοραστής. Γνώριζε τις αξίες με όρους χρησιμότητας και δολαρίων. Αλλά φαίνεται πως στις μέρες μας, οι αμερικανοί νουθετούνται και πουλιούνται. Ακριβώς: δεν αγοράζουν, πουλιούνται: δέχονται να τους "σπρώχνουν" πράγματα. Έχουμε γραμμές με τελίτσες για το 'να και για τ' άλλο και πάνω σε όλες τους καταναλώνεται εισόδημα πριν ακόμη κερδηθεί...

Οι "γραμμές με τις τελίτσες", που τόσο τρόμαζαν τον Ford, ήταν οι γραμμές πάνω στις οποίες γράφονταν τα ποσά των επιταγών. Και αυτή η βασική περιγραφή της "λύσης" που λέγεται "κατανάλωση με δανεικά", είναι κατά τη γνώμη μας μια χαρά και για σήμερα. Ακολουθώντας τη "λύση" που λέγεται "κατανάλωση με δανεικά", τα αφεντικά πουλάνε εμπο-

ρεύματα που ειδάλλως δεν θα μπορούσαν να πουληθούν, λαμβάνοντας χρήματα που δεν έχουν προκύψει από κάποια παραγωγική διαδικασία, αλλά από μια συμφωνία μεταξύ του αφεντικού, του πελάτη και της τράπεζας: Πάρε ΤΩΡΑ ένα αυτοκίνητο, η τράπεζα το πληρώνει στο αφεντικό επί τόπου, και εσύ ΘΑ το ξεπληρώσεις στην τράπεζα από τα λεφτά που ΘΑ κερδίσεις ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά σε αυτό το μέλλον, ΘΑ βάλεις και κάτι παραπάνω για να κερδίσει κι η τράπεζα το κάτι τις της. Δηλαδή όλο και περισσότερα από τα λεφτά που ΘΑ κερδηθούν στο μέλλον, έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί σε αγορές εμπορευμάτων ΣΗΜΕΡΑ. Και πώς θα αγοραστούν τα εμπορεύματα του μέλλοντος; Με λεφτά του ακόμη απώτερου μέλλοντος! Ε, αν αυτό συνέβαινε για λίγο, ας πάει και το παλιάμπελο. Αλλά να νομίζει κανείς ότι η πραγματική υλική παραγωγή θα κινείται έτσι για πάντα... είναι οπωσδήποτε μια πίστη διόλου τραπεζική, μια πίστη μεταφυσική που μόνο με την πίστη στον παντοδύναμο Θεό μπορεί να συγκριθεί. Αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα είναι το διαρκές κόλλημα να αναβάλλεται, να συσσωρεύεται, και τελικά να ξεσπά, όχι σαν διαρκής κατάσταση που χειροτερεύει, αλλά σαν στιγμιαίο και αναπάντεχο γεγονός! Τα δάνεια δεν ξεπληρώνονται, οι τράπεζες αγκομαχούν, και η κρίση που κάποτε αναβλήθηκε για το απώτερο μέλλον καταφθάνει. Το απώτερο μέλλον είναι σήμερα! Αυτό ακριβώς είναι που μας συμβαίνει.

Ζόρικα τα κόζια, αλλά το είπαμε από την αρχή. Ο καπιταλισμός είναι άγριο πράμα! Αντί όμως να προσπαθούμε να πείσουμε τους τρομαγμένους για όλα αυτά τα φρικτά, ας ξαναγυρίσουμε στις τράπεζες. Σ' αυτές χρωστάμε εμείς οι εργάτες τα λεφτά της περασμένης κατανάλωσης και το ελληνικό κράτος τα κέρατά του, έτσι δεν είναι;

4. Καλύτερα να πεθάνουμε εμείς παρά οι τράπεζες!

Οι τράπεζες γενικώς

Αν μείνουμε στην εμπειρία, κινδυνεύουμε να νομίσουμε πως οι τράπεζες αποτελούνται από υποκαταστήματα -ντουβάρια δηλαδή, χρηματοκιβώτια, υπάλληλους και πάει λέγοντας. Υπάρχει όμως μια πολύ πιο σημαντική όψη των τραπεζών που περνάει απαρατήρητη. Οι τράπεζες λοιπόν είναι πρώτα και κύρια μια καπιταλιστική λειτουργία, η λειτουργία που λέγεται "πίστη". Οι τράπεζες, από τη μια μαζεύουν λεφτά που μένουν αδιάθετα, δεν χρησιμοποιούνται δηλαδή για κατανάλωση ή επενδύσεις και από την άλλη δανείζουν αυτά τα λεφτά εκεί που πρέπει ώστε να ξαναγίνουν κεφάλαιο, να αποκτήσουν ξανά την ικανότητα να ξεκινούν την παραγωγή της υπεραξίας.

Σημαντική, σημαντικότερη αυτή η λειτουργία για τον καπιταλισμό. Καθώς όμως λαμβάνει χώρα, οι τράπεζες μαζεύουν και δανείζουν όλο και περισσότερα λεφτά με το αζημίωτο και καθώς λειτουργούν κατ' αυτό τον τρόπο, η τραπεζική δραστηριότητα συσσωρεύει όλο και μεγαλύτερη εξουσία επί του συνόλου της εθνικής παραγωγής. Γιατί ο πλούτος των τραπεζών δεν είναι λεφτά σε σεντούκια. Είναι χρηματικά δάνεια που έχουν δωθεί και θα δωθούν, είναι συνεπώς πολιτικά δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί πάνω στο σύνολο της παραγωγής της χώρας. Αυτό που δημιουργείται είναι τεράστιοι οργανισμοί που διαθέτουν (γιατί το έχουν δανείσει) σχεδόν όλο το χρηματικό κεφάλαιο του συνόλου των καπιταλιστών και το μεγαλύτερο μέρος των μέσων παραγωγής. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά ελέγχοντας τη μελλοντική χορήγηση δανεικού χρήματος, μπορούν να κατευθύνουν την παραγωγή προς τις κατευθύνσεις που επιλέγουν.

Οι τράπεζες λοιπόν, δεν είναι τα υποκαταστήματα και τα χρηματοκιβώτιά τους, αλλά οργανισμοί που κάποια στιγμή απέκτησαν και όσο περνάει ο καιρός αποκτούν όλο και μεγαλύτερη πολιτική εξουσία πάνω στο σύνολο της οικονομικής ζωής της κάθε χώρας. Το προσέξατε αυτό το "κάποια στιγμή"; Και πάλι βέβαια μιλάμε για κάτι που δεν είναι πρόσφατο. Ο γνωστός Λένιν που ήταν από τους πρώτους που επεσήμαναν την αλλαγή, έγραφε:

οι τραπεζικοί μονοπωλητές [της κάθε χώρας] πρώτα γνωρίζουν με ακρίβεια, έπειτα ελέγχουν και τέλος φτάνουν να καθορίζουν απόλυτα την τύχη των διαφόρων καπιταλιστών... Καθώς ο κύκλος εργασιών [των τραπεζών] διευρύνεται, καθώς το κεφάλαιο συγκεντρώνεται, η σημασία των τραπεζών αλλάζει. Από τους σκόρπιους καπιταλιστές [της κάθε χώρας] διαμορφώνεται ένας συλλογικός καπιταλιστής.³

Όποιος έχει δει συμπεριφορά μοναχικού καπιταλιστή, μπορεί να φανταστεί τι κουμάσι ήταν αυτός ο "συλλογικός καπιταλιστής" που κάποια στιγμή απέκτησε συνείδηση (προσοχή: ταξική συνείδηση) στο εσωτερικό του τραπεζικού συστήματος της κάθε χώρας. Τόσο κουμάσι, που ο Λένιν χρησιμοποίησε την ύπαρξή του για να εξηγήσει τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Και πάλι

όμως, το απόσπασμα είναι γραμμένο το 1916, μετά ο Λένιν πέθανε και από τότε πολύ νερό έχει κυλήσει στο αυλάκι. Λέτε να έχουν αλλάξει πολλά;

Οι ελληνικές τράπεζες σήμερα

Η σημαντικότερη αλλαγή από την εποχή που ο Λένιν εντόπιζε τη συλλογική καπιταλιστική συνείδηση να ξυπνάει στο εσωτερικό του τραπεζικού συστήματος κάθε χώρας, είναι ότι μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τα εθνικά κράτη διεκδίκησαν τον ρόλο του συλλογικού καπιταλιστή για τον εαυτό τους. Σημαντικό κεφάλαιο αυτής της ιστορικής διαδικασίας ήταν ο κρατικός έλεγχος του τραπεζικού συστήματος. Σημαντικό της υποκεφάλαιο ήταν η όλο και πιο οργανωμένη διαπλοκή του τραπεζικού συστήματος με το κράτος και τη μεγάλη βιομηχανία. Για να έρθουμε, όπως οφείλουμε, και στην περίπτωση της Ελλάδας, σήμερα εκπλησσεται κανείς όταν μαθαίνει πόσοι πρωθυπουργοί και υπουργοί του ελληνικού κράτους κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα υπήρξαν μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή διοικητές μεγάλων τραπεζών, όταν αναλογιστεί πόσοι Έλληνες εφοπλιστές έχουν τα δικά τους τραπεζικά μαγαζιά (όπως έχουν και τα δικά τους ΜΜΕ), ότι ο μεγαλύτερος μέτοχος της Εθνικής Τράπεζας είναι η Εκκλησία της Ελλάδος, ή ότι ένας (τουλάχιστον) πρώην διοικητής της ΕΥΠ στελεχώνει το διοικητικό συμβούλιο της Alpha Bank.

Όπως θα έχετε καταλάβει πάντως, καμία όρεξη δεν έχουμε να ξεπέσουμε στη συνομοσιολογία: αυτή η διαπλοκή προέρχεται από το γεγονός ότι το τραπεζικό σύστημα είναι πολύ λιγότερο μια οικονομική λειτουργία και πολύ περισσότερο μια πολιτική λειτουργία, ένα από τα κέντρα από τα οποία ο συλλογικός εθνικός καπιταλιστής ασκεί την εξουσία του (άλλα αντίστοιχα είναι ο στρατός, η αστυνομία, τα μμε...).

Το πόσο σημαντική, πόσο στρατηγική και πόσο πολιτική είναι αυτή η εξουσία είναι εμφανές από την πορεία των πραγμάτων που οδήγησε στην τελευταία "χρηματοπιστωτική κρίση": Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 και μετά, οι ελληνικές τράπεζες δάνειζαν όλο και περισσότερο χρήμα, όχι πια μόνο στις ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά απευθείας στον "ελληνικό λαό". Δάνεια μεγάλα και μικρά δόθηκαν για την κατασκευή σπιτιών, για την αγορά αυτοκινήτων, για να πάει κανείς διακοπές... και στα μεγάλα κέφια, ακόμη και για να αγοραστούν μετοχές του ελληνικού χρηματιστηρίου. Ταυτόχρονα, οι ελληνικές τράπεζες βγήκαν από τα ελληνικά σύνορα και απέκτησαν έναν νέο "βαλκανικό ζωτικό χώρο". Τα υποκαταστήματά τους

Το παράδειγμα Αποστολίδης

Ο Παύλος Αποστολίδης εντάχθηκε από μικρή ηλικία στο ελληνικό διπλωματικό σώμα και υπηρέτησε επί μακρόν την ελληνική εξωτερική πολιτική. Κορύφωση της σταδιοδρομίας του υπήρξε ο διορισμός του στη θέση του αρχηγού της ΕΥΠ από το 1999 έως το 2004. Με αυτή του την ιδιότητα υποστήριξε ολόθερμα την ιδέα της "ελληνοτουρκικής φιλίας" και μάλιστα όχι μόνο στα λόγια. Επί ημερών του προωθήθηκαν οι ελληνοτουρκικές επιχειρηματικές συνεργασίες (για παράδειγμα το 2006, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος εξαγόρασε την τουρκική Finansbank τράπεζα με σημαντικό μερίδιο στην τουρκική αγορά) και δουλεύτηκε η ιδέα για πάγωμα των εξοπλισμών. Ως ένδειξη ανταμοιβής, το ελληνικό κράτος τον διόρισε φέτος επικεφαλής διαπραγματευτικής ομάδας που θα συνδιαλέγεται με αντίστοιχη τουρκική με στόχο τη σύμφιση των εμπορικών και διπλωματικών σχέσεων.

Ο κύριος Αποστολίδης πάντως εκτός από έμπειρος διπλωμάτης και πρώην αρχηγός των μυστικών υπηρεσιών (ή ίσως εξαιτίας αυτών των προσόντων...) συμμετέχει στο διοικητικό συμβούλιο της Alpha bank. Καθόλου τυχαία η τράπεζα στην οποία συμμετέχει ως σύμβουλος ξεκίνησε από το 2006 και μετά ένα κύκλο επαφών με τουρκικούς επιχειρηματικούς ομίλους. Το επίδοκο των επαφών ήταν η εξαγορά της τουρκικής τράπεζας Alternatif-bank, εξαγορά που ματαιώθηκε "ξαφνικά", όταν οι τουρκικές μυστικές υπηρεσίες απαγόρευσαν τη συμφωνία για λόγους "εθνικού συμφέροντος". Φυσικά ο Αποστολίδης δεν είναι ο μόνος. Αντίστοιχο παράδειγμα αποτελεί ο κύριος Βερέμης, μέλος του ΕΛΙΑΜΕΠ (Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής), του think tank που έχει ιδρύσει το ελληνικό κράτος για να εκπονεί μελέτες και έρευνες. Ο Βερέμης αρθρογραφεί υπέρ της ελληνοτουρκικής προσέγγισης σε εμπορικό επίπεδο, την ίδια στιγμή που και ο ίδιος μετέχει στο διοικητικό συμβούλιο της alpha bank. Η οποία μεταξύ άλλων αποτελεί και χρηματοδότη του ΕΛΙΑΜΕΠ...

στις γειτονικές χώρες πολλαπλασιάζονταν, με ελληνική σημαία στην είσοδο και μπόλικη εθνική υπερηφάνεια στο εσωτερικό.

Από τη μια λοιπόν η "διέξοδος" από την κρίση που λέγεται "κατανάλωση με δανεικά", και τόσο την έσπαγε στον Ford, τροφοδοτούσε τις πιστωτικές κάρτες του ελληνικού λαού με δανεικό χρήμα που "ακόμη δεν είχε κερδηθεί", αναβάλλοντας το ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης για το μέλλον. Από την άλλη, ο ελληνικός συλλογικός καπιταλιστής, ο ελληνικός ιμπεριαλισμός για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, αποκτούσε πολιτικά δικαιώματα πάνω στην παραγωγή των γειτονικών χώρων, δανείζοντας, δηλαδή ελέγχοντας, τους εκεί καπιταλιστές. Φυσικά, ότι πολλοί από αυτούς τους καπιταλιστές ήταν του είδους που αντιστοιχούσε σε διαλυμένες κοινωνίες, δηλαδή έμποροι όπλων, γυναικών και ναρκωτικών, ήταν για τις ελληνικές τράπεζες ψιλά γράμματα.

Αυτό είναι το "μοντέλο ανάπτυξης" που ήρθε στα όριά του τώρα τελευταία. Όχι γιατί ισχύουν οι μπούρδες που μας λένε, ότι δηλαδή "δουλεύαμε λίγο και πενούσαμε τέλεια". Αλλά γιατί το μοντέλο της κατανάλωσης με δανεικά, που ακολουθήθηκε, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε όλο τον καπιταλιστικό κόσμο για την αναβολή της καπιταλιστικής κρίσης, έχει όρια, τα όρια που του θέτει η ίδια η φύση του καπιταλισμού. Καθώς λοιπόν αυτό το μοντέλο ανάπτυξης ερχόταν στα όριά του, όλο και περισσότερα από τα δάνεια που είχαν δώσει στο παρελθόν οι ελληνικές τράπεζες έμεναν απλήρωτα. Και οι τράπεζες άρχισαν να αντιμετωπίζουν πρόβλημα...

Αν οι τράπεζες ήταν κανονικές καπιταλιστικές επιχειρήσεις και αν ίσχυαν οι άλλες μπούρδες που μας λένε περί "ελεύθερης αγοράς" και "επιβίωσης του ικανότερου" (επιχειρηματία), οι ελληνικές τράπεζες θα είχαν ήδη φαλιρίσει, το ίδιο και όλες οι τράπεζες του κόσμου. Αλλά αυτό είναι απλά ανεπίτρεπτο! Γιατί, όπως είδαμε, το τραπεζικό σύστημα δεν είναι ένα σύνολο επιχειρήσεων, αλλά μια κεντρική οικονομική και πολιτική λειτουργία: ένας από τους βασικούς θεσμούς μέσω των οποίων εκφράζεται η συλλογική καπιταλιστική συνείδηση σε καιρούς ειρήνης! Από εκεί ελέγχεται η εθνική παραγωγή: από εκεί κατευθύνονται και ελέγχονται οι καταναλωτικές επιλογές της μάζας: από εκεί τέλος εκφράζεται ο έλεγχος πάνω σε οικονομίες πέρα από την ελληνική όποτε είναι δυνατόν. Εκεί με λίγα λόγια χτυπάει η καρδιά του συλλογικού εθνικού καπιταλιστή!

Για όλους αυτούς τους λόγους, το ελληνικό κράτος, όπως και όλα τα κράτη παγκοσμίως, προτιμά χίλιες φορές να πεθάνουμε εμείς παρά οι ελληνικές τράπεζες! Κι έτσι, όταν για τις τράπεζες έφτασε ο κόμπος στο χτένι, το κράτος πήρε τα μέτρα του. Δηλαδή πολύ απλά δανείστηκε από τις ελληνικές τράπεζες λεφτά με τη σέσουλα: οι τόκοι από αυτόν τον δανεισμό είναι κέρδη των τραπεζών τα οποία βγαίνουν από την τσέπη μας. Επίσης δανείστηκε λεφτά από αλλού και τα έδωσε στις τράπεζες εν είδη οικονομικής βοήθειας. Αυτά τα δάνεια του ελληνικού κράτους προστέθηκαν στα προϋπάρχοντα χρέη του και όλο μαζί μάς παρουσιάστηκε ξαφνικά σαν το χρυσό πακέτο που πάει με το όνομα "ελληνικό δημόσιο χρέος". Αυτός είναι ο λόγος που το 35% του ελληνικού χρέους είναι λεφτά που το κράτος χρωστάει στις ελληνικές τράπεζες. Στην τελευταία μέχρι στιγμής φάση αυτού του σχεδίου σωτηρίας, το ελληνικό κράτος μας κόβει τους μισθούς και τις συντάξεις και δανειζεται άλλα 120 δισ. ευρώ. Ο στόχος δεν είναι βέβαια να μειωθεί το κρατικό χρέος: σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις αυτό θα αυξηθεί. Ο στόχος είναι να δωθεί στις ελληνικές τράπεζες λίγο ακόμη χρονικό περιθώριο. Αλλά περιθώριο για ποιο πράγμα;

Σημειώσεις

1. Λάβετε βέβαια υπ' όψη ότι άλλο είναι 71 δις για τις ελληνικές τράπεζες και άλλο για την πολύ μεγαλύτερη Deutsche Bank, για να καταλάβετε τι φούμαρο είναι ότι κινδυνεύουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες από το ελληνικό χρέος! Επίσης ότι το ελληνικό χρέος αλλάζει σε μέγεθος με κάθε δημοσίευμα, προφανώς για λόγους συσκοτίσις,

2. Το γεγονός δεν είναι ακριβώς κρυφό. Από την άλλη βέβαια, δεν είναι και στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας! Ορίστε πάντως μία από τις ελάχιστες άλλες σχετικές αναφορές: Σε συνέντευξη του γνωστού μεγαλοκερδοσκόπου κλπ κυρίου Σόρος, μαθαίνουμε: "αμφιβάλω ότι είναι εφικτή η επαναδιαπραγμάτευση του [ελληνικού] χρέους, επειδή μεγάλο μέρος του ανήκει στις ελληνικές τράπεζες, πράγμα που σημαίνει ότι θα πηγαίνατε σε μία τραπεζική κρίση"... [Τζορτζ Σόρος: Μόνη Λύση η Περικοπή της Σπατάλης, Καθημερινή 20/04/2010]

3. Το απόσπασμα είναι από την μπροσούρα του Λένιν, *Ο Ιμπεριαλισμός*, που γράφτηκε το 1916. (Σύγχρονη Εποχή, 2001)

4. Όχι μόνο το ελληνικό κράτος δανειζεται, αλλά τα μέτρα που λαμβάνει θα μειώσουν το ΑΕΠ, οπότε το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ θα αυξηθεί. Σύμφωνα λοιπόν με τις προβλέψεις του ΔΝΤ, το ελληνικό χρέος θα φτάσει το 149% του ΑΕΠ το 2013. Δες πχ Πέτρος Παπακωνσταντίνου, *Ο Ευρωμηχανισμός διάσωσης... τραπεζών*, Καθημερινή 15/5/2010.

5. Πως το είπαμε; καλύτερα να πεθάνουμε εμείς...

Για να ξαναθυμήσουμε τα όσα λέγαμε παραπάνω, τελικά ήταν ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος που έλυσε τα προβλήματα του Ford και των φίλων του. Γιατί έδειξε με πολύ ξεκάθαρο τρόπο την πιο αποτελεσματική "λύση" που έχει υπάρξει μέχρι στιγμής στο διαρκές παραγωγικό κόλλημα του καπιταλισμού. Αυτή η λύση ήταν το καταστροφικό reset: η στροφή δηλαδή της ανθρώπινης εργασίας, της τεράστιας καπιταλιστικής παραγωγικής ικανότητας προς την καταστροφή: καταστροφή όλων των εμπορευμάτων που δεν μπορούν να πουληθούν και όλων των εργατικών χεριών που δεν μπορούν να παράξουν υπεραξία: δηλαδή όλων όσων "περισσεύουν". Δυστυχώς τα πράγματα δείχνουν πως ήταν μια λύση που μπορεί να ξαναεφαρμοστεί. Σήμερα, το καπιταλιστικό σύστημα ήδη κάνει παγκοσμίως αυτό που ξέρεi να κάνει καλύτερα: καταστρέφει και σκοτώνει, στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν, στη Σομαλία, στην Παλαιστίνη...

Πολύ θα μας άρεσε να μπορούσαμε να πούμε πως αυτοί οι πόλεμοι, που όλο και πολλαπλασιάζονται από το 1991 και μετά θα παραμείνουν περιφερειακοί. Δυστυχώς όμως, δεν έχουμε λόγους να πιστέψουμε κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, πιστεύουμε πως αυτοί οι πόλεμοι, δεμένοι καθώς είναι με τα καπιταλιστικά προβλήματα και τις λύσεις τους, στο μέλλον θα εντείνονται και θα πλησιάζουν. Όσπου να γίνει αυτό, καλό θα ήταν να καταλάβουμε πως μια τέτοια προοπτική δεν θα ήταν δυσάρεστη για το ελληνικό κράτος. Το ελληνικό κράτος έχει χρεοκοπήσει ξανά και ξανά στη διάρκεια της ιστορίας του και όλες τις φορές "σώθηκε" μέσα από πόλεμο του ενός ή του άλλου είδους. Η τελευταία τέτοια χρεοκοπία, αν δεν μας ξεφεύγει τίποτα, ήταν το 1932. Και μέχρι την "επίλυσή" της, μεσολάβησαν μια φασιστική δικτατορία, ένας πόλεμος, η κατοχή, ο εμφύλιος... και τελικά το μισοδιαλυμένο ελληνικό κράτος σώθηκε με βρετανικά και κυρίως με αμερικανικά χρήματα, που του έδωσαν την ευκαιρία να πατάξει την κομμουνιστική απειλή. Εκείνα τα λεφτά, αν καταλάβατε, δεν ήταν δάνεια. Ήταν τζάμπα! Πληρωμή για καλές γεωπολιτικές υπηρεσίες!

Στη δεύτερη από τις αφίσες που κυκλοφορήσαμε για το θέμα, γράφαμε: "το δημόσιο χρέος δεν είναι σκέτα λεφτά. Είναι λεφτά που εκφράζουν σχέσεις! Διακρατικές και κοινωνικές σχέσεις! Οπωσδήποτε όμως δεν είναι λεφτά που τα χρωστάμε εμείς...". Το σωστό θα ήταν να συμπληρώσουμε: "Είναι όμως λεφτά που θα τα πληρώσουμε εμείς". Μακάρι μάλιστα να τα πληρώναμε μόνο με λεφτά. Αλλά θα τα πληρώσουμε με αίμα, γιατί όπως γνωρίζουν καλά το Ελληνικό κράτος και οι ειδικοί του, η ευημερία και η επιβίωση του ελληνικού καπιταλισμού κρίνονται κάθε φορά στον πόλεμο. Γνωρίζουν καλά το ιστορικό τους μάθημα: το είδος του καπιταλισμού που υπηρετούν ζει πουλώντας υπηρεσίες στον πλειοδότη. Ευημερεί όταν οι συγκρούσεις γενικεύονται και μαραζώνει όταν οι συγκρούσεις εκκρεμούν.

Είναι αυτό ακριβώς που περιμένει το ελληνικό κράτος σήμερα. Έναν πόλεμο μπας και σωθεί συμμαχώντας με τους νικητές. Στην εκκρεμή κατάσταση που μεσολαβεί, η ύπαρξη των τραπεζών του είναι αδιαπραγμάτευτη. Κι όσο για τα τομάρια μας, γαία πυρί μειχθήτω!

Αυτή είναι η κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε. Κοιτάμε το μέλλον και βλέπουμε φασισμό. Και ξέρουμε καλά πως η αντιμετώπιση της κατάστασης, μάς βρίσκει όλους σε θέση που θα 'ταν τεράστιος ευφημισμός να την χαρακτηρίσουμε "μειονεκτική". Αυτό που επιχειρείται ήδη είναι η απόλυτη υποτίμησή μας σαν εργάτες και σαν ανθρώπινες ζωές. Και τα γεγονότα βοούν: Δεν μπορεί να υπάρξει αντίθεση σε όσα ετοιμάζονται που να μην είναι αντικαπιταλιστική, ταξική, αντιπατριωτική, σε τελική ανάλυση και για τη δική μας περίπτωση, κάθετα ανθελληνική. Βρισκόμαστε τόσο μακριά... Κι έχουμε να πούμε και να κάνουμε τόσα...

Ποιος και πως

Αυτό το κείμενο γράφτηκε, τυπώθηκε και μοιράζεται σε 6.000 αντίτυπα από τις αυτόνομες πολιτικές ομάδες **Metro Tools** και **Sax**, καθώς και συντρόφους.

Μια πιο εκτεταμένη μορφή περιλαμβάνεται στο περιοδικό *Αντίφα - Πόλεμος Ενάντια στο φόβο* (τεύχος 17) που κυκλοφορεί τον Ιούνιο του 2010 σε αυτοδιαχειριζόμενους χώρους καθώς και βιβλιοπωλεία των εταρχειών.

